

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedejska izdaja
celoletno v Jugos-
laviji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stoip. peti-vrsta
mali oglas po 150
in 2 D, večji oglas
nad 45 mm višine
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
D. Pri večjem g.
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rokopisi se ne vračajo, nevrnjeni
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2030, upravljalstvo št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ulici št. 6 v Cerkovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Denar št. 24.797

Propagatorji katastrofne politike

V življenju se le prepogosto pripeti, da vidi do obupa pritrzan človek svojo rešitev v tem, da njegova nesreča zadene čim več drugih ljudi. Če ne more moja obveljati, če se ne more goditi meni dobro, potem naj ves svet vrag vzame, to je logika teh obupancev. Čeprav je ta logika vseskozi napačna, vendar pa je v gotovih primerih vsaj umljiva, ker pač izvira iz premočnega trpljenja posameznika. Nikdar in nikoli pa taka logika ni umljiva in opravičljiva v javnem življenju. Zakaj v politiki je le mesto za ljudi, ki imajo zdrave živce in jasno glavo in ki nesrečo preprečujejo, ne jo pa kličejo.

Cisto drugačnega mnenja pa so voditelji KDK, ki so čisto zabredli v katastrofno politiko. Ker ne gre vse tako, kakor bi oni želeli, nočejo priklicati katastrofo, pa naj bo ta še tako huda in naj pade tudi po njih. Naša mora obveljati in ker nam takoj in brez ugovorov ne izpolnite vseh naših zahtev, pa se naj zgodi karkoli. In zato koketirajo s tujcem, zato se zatekajo po pomoč celo v italijanske in madjarske liste in nekateri od njih so šli celo dalje, da je postalo strah celo same voditelje KDK.

Obenem s tem pa so hoteli še na gospodarskem polju s katastrofno politiko izsiliti kapitulacijo, ne kompromis svojih nasprotnikov. Znani so njih napor, da bi preprečili zunanjo posojilo, pa čeprav vedo, da država krvavo potrebuje to posojilo in čeprav vedo, da tudi njih oblasti, ki enako nujno potrebujejo tuja posojila, ne dobe teh, če jih ne dobi država. Toda niti ti močni argumenti jih niso motili, brez vsakega prevdara so nadaljevali svojo gonjo proti posojilu. Kljub temu pa je bilo posojilo doseženo in njihov odpor je bil zaman. Samo to so dosegli, da je morala naša država najeti posojilo pod bolj neugodnimi pogoji, kakor bi ga dosegla, če bi ne bilo nepremišljene gonje tiska KDK. Te težje pogoje pa bodo seveda plačevali vsi državljani in tudi oni v Zagrebu in v svoji slepi strasti niso voditelji KDK škodovali samo svojim nasprotnikom temveč tudi svojim pristašem, ker so škodovali vsem državljanom.

A niti ta težka izkušnja jih ni izpametovala, temveč so šli v svoji katastrofni politiki še korak dalje. Ker niso mogli preprečiti švedskega posojila, ker tudi ne morejo preprečiti posojila, ki ga ponuja Rotschildova skupina, so se spravili nad dinar, nad valuto nas vseh. Na široko pisarijo po svojih listih, da je dinarjev tečaj fiktiven, da bo Narodna banka kmalu brez deviz in da je padec dinarja neizogiben. Sploh, da more rešiti dinar samo tuje posojilo, ki ga pa ne bo, kakor z veseljem vzklikajo, ker ga oni ne dopuste. Ker ne obvelja naša, pa naj gre vse k vragu, to je vsa modrost njih katastrofne politike.

In vendar je dinar prav tako njih valuta, ko vseh drugih. Prav tisti denar, ko v Belgradu, imajo tudi v Zagrebu in če bi se izpolnila njih katastrofna želja, da bi dinar padel, ne bodo samo belgrajski vlagatelji ob denar, ne bodo šli samo belgrajski trgovci v konkurs, ne bodo samo srbijanski kmetje ob zaslužek, temveč prav isto bo zadelo tudi njih zagrebške in ljubljanske tovariše. Čisto vseeno in čisto brez učinka bo vse govorjenje, da ni Zagreb isto ko Belgrad, ker povsodi je ista valuta, je isti denar. Pri denarju pa se neha vsaka politika in vsaka sentimentalnost, tu je samo kruta zapoved — plačaj!

Ne brez vzroka so hrvatski gospodarski listi že opetovano opozarjali tisk KDK, da ne dela norosti in da pusti dinar pri miru, ker bo vsak padec dinarja zadel tudi Zagreb in to najbolj občutno. Pa tudi ti apeli so bil zaman, ker do skrajnosti zaslepljeni strankarski fanatiki so izgubili že vsako mero.

Pa naj še tako stopnjujejo svoj fanatizem, bodo boj proti dinarju ravno tako izgubili, kakor so izgubili boj proti zunanjemu posojilu. Kakor je bilo sklenjeno švedsko posojilo proti njih volji, tako bo sklenjeno tudi novo. Zakaj, precej bolj trdno, ko vsa politika KDK, stoji dinar, ki uživa že štiri leta polno zaupanje tujine, ki malo bolj pazi na svoj denar, ko pa fanatiki od KDK. In ker tujina zaupa dinarju, zato posoja tudi državi denar, zato bo tudi marca meseca dala veliko posojilo in tudi že danes, če bi mi hoteli sprejeti vse njene pogoje. Ne moremo pa zameriti tujini, če ona izkorišča protinacionalno politiko KDK in če stavlja tem višje pogoje, čim bolj skuša KDK zmanjšati naš kredite. Velekapitalisti niso sentimentalni, kadar gre za profit.

Zapravljati svoj denar, uničevati sebe, se pravi zato podpirati katastrofno politiko KDK. Zato se treba proti tej politiki boriti tako dolgo, da zmaga spoznanje in da krene KDK na pravo pot. S propagatorji katastrofne politike pa je vsak sporazum nemogoč.

Položaj še nerazčiščen

Popolna negotovost o razpletu dogodkov — Davidovičeve zahteve — Davidovič za kompromisno rešitev?

Belgrad, 21. dec. (Tel. Slov.) Danes smo se v Belgradu pozdravljali mesto z »Dober dan!« z »Ali je vlada podala ostavko, ali jo bo, ali je ne bo?« Lahko se trdi, da je bil redok odstotek politikov, ki bi bil vedel, kaj je.

Mnogo je dal povoda za ugibanja tudi predsednik vlade sam, ki je na današnji seji finančnega odbora dejal, da bo prepustil vse premičnine in nepremičnine svojemu nasledniku. Ko je bil popoldne na dvoru, je med časnikarji in politiki završalo: »Dr. Korošec je podal ostavko.« V dejanski visoki politiki, se je zdelo, da je izza zamreženih oblakov polit. položaja prodrli sem in tja svetel sončen pramen Davidovič je po konferenci s svojimi ministri zatrjeval, da bo najkasneje do nedelje predložil dr. Korošču zahteve DS, da se dovršita zakon o razdolževanju kmetov in zakon proti korupciji, da se zmanjša proračun in da se umaknejo vojaške osebnosti iz upravne službe. Dalje je dejal, da jutrišnja seja DS-kluba ne bo dolga, ampak da bo predlagal, naj se po poročilu o političnem položaju ustanovi poseben odbor, ki bo končno sestavil predloge. Neposredno pred zasedanjem DS-kluba se je ponovila stara igra: Demokrati morajo iz vlade, so trdili ekstremni poslanci iz DS-kluba. Zatrjevali so, da je za demokratsko stranko že skrajni čas, da napravi ta korak. Demokrati si bodo premislili, so dejali drugi. Največ pa jih je trdilo, da bo sklep o stališču demokratov nasproti vladi padel šele na prih. seji

DS-kluba. Trdili so, da bo DS-klub najprej obravnaval splošen položaj, nato pa bo Davidovič v daljšem govoru poročal o vsem, kar je zahteval od vlade, posebno od DS-ministrov v vladi. Davidovič ne bo zahteval, oziroma dopustil posebno dolge razprave, ampak bo predlagal gotov odbor, ki bo izdelal resolucijo, ki naj bi pomenila nekako srednjo črto med Marinkovičem in Davidovičevim stališčem.

Kakor smo že javili, so njegove zahteve da se naj takoj sprejmeta zakon o razdolžitvi kmetov in zakon proti korupciji. Kakor so zatrjevali njegovi pristaši, je trdil, da je on danes povsem za pomirljivo politiko in da je pripravljen, da se razčistijo vse razmere, tako med vlado in DS, kakor med NRS in DS. To on v bistvu hoče. On ne mara še sedaj izzvati krize, niti ne zahteva od vlade, da poda ostavko.

Sej ko prej je nejasno, ali bo vlada podala ostavko ali ne, če je računati na nadojajočo četvrtino, oziroma trojno koalicijo, oziroma a li do demisije sploh ne pride, ker so se danes trdovratno širile govorice, in sicer od povsem merodajnih činiteljev, da bo DS umaknila svoje zahteve in jih spravila v sklad z občno vladno politiko. Mnogi pa so govorili, da demokrati tudi jutri ne bodo sklenili ničesar končnoveljnega, ampak bodo odložili odločitev po praznikih, ker pridejo za katoliškim božičem takoj pravoslavni prazniki. Končnoveljavna razčistitev v vladi naj bi se izvršila sredi januarja.

Seja finančnega odbora

Proračun vrhovne uprave sprejet

Belgrad, 21. dec. (Tel. Slov.) Današnja seja finančnega odbora se je pričela ob pol 10. Pred dnevnim redom je dobil besedo finančni minister dr. Subotić, da odgovori na vprašanje Joce Seliča o tihotapstvu tovarnarja Teslića, znanega samostojnodemokratskega industrialca v Sisku. Selič se z odgovorom ni zadovoljil. Dejal je, da Teslić samo tihotapi in nič drugega ne dela. Zahteval je izvolitev posebne komisije, ki bo pregledala Teslićeve afere v gozdarsko-rudarskem ministrstvu.

Nato je odgovarjal minister za socialno politiko Stjepan Barić poslancu Parežaninu na vprašanje o kreditih za javna dela. Barić je zatrjeval, da se vrše priprave za javna dela v znesku 100.000.000 Din. Finančni minister je že nakazal večje vsote Hipotekarni banki, da se ostanek lahko takoj izplača.

K dnevnemu redu je dobil besedo predsednik vlade dr. Korošec, ki je v kratkem ekspozicijo naštel izdatke za vrhovno državno upravo in prosil odbor, da postavko sprejme. K proračunu za vrhovno državno upravo spadajo krona, narodna skupščina, predsedstvo ministrskega sveta, državni svet, državna kontrola, pisarna kraljevega dvora, pisarna kraljevih odlikovanj.

K besedi se je oglasil zemljoradnik Jovanović, ki je dejal, da se morajo izdatki za narodno skupščino zmanjšati, ni pa navedel konkretnih postavk, ker zmanjšanje dnevnic bi bilo njemu najmanj po godu. Nadaljnji govorniki so se omejili na kritiko državnega sveta. Poslanec Smoder pravi, da večini kak akt čaka pet do šest let na rešitev. Obradović poudarja, da ima proračun težnjo vse davke izenačiti, da se bo lahko to vprašanje v kratkem likvidiralo.

Predsednik vlade dr. Korošec je odgovarjal na vsa vprašanja, ki so jih stavili govorniki. Glede državnih svetnikov je predsednik vlade dejal: Mi vsi smo nekoliko krivi, če ne izvolimo na to mesto ljudi, ki imajo za to polno kvalifikacijo. Imam namen, da se glede državnega sveta in glavne kontrole nekaj ukrene. Nadalje se je očitalo, da imajo uradniki neke posle za zaslužek, ki ga dobivajo nezakonito. Lahko izjavim, da se je pač nekdanjo do dogajalo, da pa vlada v tem oziru sedaj red in da izven mej zakona uradniki nimajo postranskih poslov. Vsi pa moramo priznati, da je materialni položaj uradnikov težaven, posebno pri tistih, ki imajo številno rodbino in da se jim dela z očitki dostikrat krivica. Danes so uradniki samo tam, kjer po zakonu morajo biti. Poslanec Smoder je govoril o delu v državnem svetu. Odgovarjam mu, da se delo v državnem svetu dene natančno vrši. Če se ne izvrši, kakor mora biti, so krive največ stranke, ki ne podkrepijo dovolj svojih vlog. Državni svet jim naknadno vrne vlogo z zahtevo, da je treba predložiti

dokumente, največkrat pa se zgodi, da stranke ne ponovijo svoje vloge, ali pa da to naredijo čez tri ali štiri leta. Glavna kontrola vrši delo hitro in natančno. Pri pokojninah njeno delo zaostaja samo radi tega, ker dostikrat niso priložene listine prosilcev. Da razvidite, kako dela, lahko navedem natančne številke. Rečem vam, zaostankov ni, dasi manjka kvalificiranih uradnikov. Poslanec Gavran Kapetanović me je vprašal glede izseljevanja muslimanov iz Bosne v Turčijo. Meni je to dobro znano. Takoj sem pozval velikega župana, naj ustavi izdajanje potnih listov in naj uvede preiskavo, kje je krivda. (Medklic: »Turški konzul vodi agitacijo!«) —

Predsednik narodne skupščine Mihajlović Ilija je dejal, da mora država varčevati in da morajo poslanci pri tem delu začeti. Na vprašanje Parežanina, kaj je z graditvijo nove skupščine, je dejal, da so krediti za dovršitev otvorjeni in da misli, da bomo šli prihodnje leto v nov parlament. Srečen bi bil, če bi mogel že letos kot predsednik skupščine posvetiti. Glede očitkov, da bi bilo v skupščini preveč ljudi, ki ne pridejo v urad, ugotavlja, da so bili trije slučajji in da je vse tri osebe odpustil.

Finančni minister dr. Subotić je najprej obrazložil postavke. Pol milijona je v proračunu za kulturne zveze med CSR in SHS. To se je izvršilo po sklepu naše medparlamentarne konference. Nato je prečital razdelitev dotacij oblastem. Ljubljanska dobi 19.670.000 dinarjev, mariborska 11.139.000 dinarjev. Nato je kritiziral delo nekaterih oblasti, ki ne prevzamejo določenih jim področij. Brezdvoma je treba glede samonpravnih financ posebnega zakona.

Poslanec Gjuro Janković je napadal delo osišeške oblasti (kjer vlada KDK), češ da je iz državne dotacije kupila tri avtomobile. Iz fonda za šolske knjige in za podporo plemenski živini pa je kupila list »Die Drau« za 50.000 dinarjev, ki je bil ministru na razpolago za 12.000 dinarjev, češ da bo zagovarjal radikalno politiko.

Ker je bila lista govornikov izčrpana, je tajnik Pušenjak prečital posamezne člene proračuna za vrhovno državno upravo. Vsi so bili sprejeti brez večjih sprememb. Do čl. 46, ki se je črtal (10.000.000 Din za prenos v Hipotekarno banko za zavarovanje državnih premičnin in nepremičnin).

Popoldne se je seja nadaljevala. Na dnevnem redu je bila uredba o zavarovanju davkov, dalje uredba o postopanju proti davčnim prestopkom in nadaljevanje proračunske debate. Obe uredbi sta bili sprejeti.

Prihodnja seja bo jutri. Na dnevnem redu pride oddelek proračuna o državnih dolgovi in pravosodnega ministrstva.

Spor med Mačkom in Pribičevićem

Korekten nastop Kennarda v Zagrebu.

Belgrad, 21. dec. (Tel. Slov.) Vest, da je prišlo med Pribičevićem in dr. Mačkom v Zagrebu glede na ustavno in dinastično ureditev naše države do ljutih sporov, se tu v Belgradu potrjuje. Nadalje smo pooblaščen izjavili, da so vesti o obisku angleškega poslanika Kennarda v Zagrebu in poročilo v tej zvezi o govoru in izjavah angleškega poslanika neresnične. Poslanik Kennard ni bil v sabornici. Bil je skupaj z vsakim, ki se mu je predstavil. Govoril je tudi o raznih političnih vprašanjih, vendar se je v vseh političnih razgovorih zadržal pasivno. Ravnal je korektno kot poslanik ter ni dajal nobene izjave, ki naj bi pomenila, da se vmešava v notranje razmere naše države. Opozicija je hotela izrabiti pravičen nastop angleškega poslanika in je razširila vesti, kot da se je izjavil o gotovih političnih vprašanjih povsem naravnost.

Posl. Kežman se poročil

Zagreb, 21. dec. (Tel. Slov.) »Narodna Politika« prinaša od svojega pariškega dopisnika sledečo vest: Te dni se je duhovnik in narodni poslanec HSS dr. Lujo Kežman poročil z neko Američanko. »Narodna Politika« med drugim dodaja: To je najboljša božična čestitka tistim katoličanom, ki vidijo v mešanici liberalcev, starokatolikov in odpadlih duhovnikov vodstvo hrvatskega katoliškega naroda. — K tej vesti je dodati, da je dr. Kežman od KDK poslan v inozemstvo, da dela propagando za politiko KDK. Poleg Krnjevića in Trumbića velja za zunanjepolitičnega izvedenca KDK.

Seja odseka za ljudsko-šolski zakon

Belgrad, 21. dec. (Tel. Slov.) Odsek za ljudskošolski zakon je obravnaval VIII. poglavje. Čl. 126 se je pridržal na dr. Kraftovo željo, ker je v zvezi z manjšinskim šolstvom. Pri čl. 128 (o dolžnostih šolskih upraviteljev) je posl. Kremžar dejal, da se naj točka 15, po kateri imajo šolski upravitelji pravico, sprejemati in odpuščati šolske slugе, spremeni tako, da ima le krajni šolski svet pravico, sprejemati šolske slugе, ker je sicer člen tako nesprejemljiv. Po točki 19 ima šolski upravitelj nalogo, nadzirati krajne šolske svete, če natančno izvršujejo svoje dolžnosti. Posl. Kremžar je zahteval, da se to črta. Točka 15 se glasi: Upravitelj se briga za snažnost v šoli. Predsednik krajnega šolskega sveta sprejema in odpušča šolske slugе.

Proti čl. 120 (okrajni šolski nadzornik nadzoruje 100 do 150 razredov; če jih je več, morata biti dva), je nastopil posl. Kremžar, ker bi se število nadzornikov pomnožilo, za šole pa bi ne bilo nobene koristi. Glavno je, da se šola nadzirajo. Radi tega pa naj se dajo v proračun zadostni zneski. Število razredov se je radi tega povišalo na 120.

Čl. 131 določa kvalifikacijo šolskih nadzornikov. Na Kremžarjev predlog se je sprejelo, da postane nadzornik nadzornik tisti, ki napravi diplomski izpit pedagoške stroke na fakulteti ali na višji pedagoški šoli, nadalje izpit za nadzornike in ima deset let službe. V slučaju potrebe tudi drugi.

Čl. 132 določa naloge okrajnega šolskega nadzornika, ki proučuje spore med učitelji ter okrajnim šolskim odborom. Člane šolskega sveta kaznuje, če ne izvršujejo svoje dolžnosti. Kremžar je dejal, da radi te navidezne malenkosti ne bi mogel njegov klub glasovati za cel zakon. Radi tega se je stvar uredila tako, da nadzornik rešuje osebne spore med učitelji in šolskim svetom. O materialnih sporih pa poroča prosvetni oblast, kakor tudi o vseh slučajih, ko člani šolskega sveta ne bi izvrševali svojih dolžnosti. Čl. 129 (nadzornik nadzira, ali je dovolj šolskih knjig v zalogi) se je črtal. Čl. 135 obravnava doklade za nadzornike, ki se določili na 10 odstot. rednih prejemkov.

Prihodnja seja se bo sklicala pismeno.

Ureditev zagr. zbornice TOI

Zagreb, 21. dec. (Tel. Slov.) Trgovinski minister je podpisal uredbu o vrhovni ureditvi zagrebške TOI-zbornice. Ta uredba se razlikuje od načrta, ki ga je predložila zbornica. Po tej uredbi bo imela zbornica pet odsekov: obrtnega, industrijskega, prometno-pomorskega, finančnega in gostilničarskega. Odsek na Sušaku se ukine.

Kdo je glavni krivec?

Beseda ni konj, si misli g. Pribeževič in tako čitamo od njega dan na dan izjave, da so v Zagrebu sili njegovih izjav, ki niso dejanska nič drugega, ko obsodbe vsega onega dela, kar je svoje dni delal g. Pribeževič. Posebno klasično dokazuje to poslednja izjava g. Pribeževiča, ko je imel drznost, da je očital dr. Korošcu, da je on glavni krivec za današnje razmere. Dejansko pa je ravno narobe in če kdo, potem si sme g. Pribeževič lastiti to »zaslug«, da je on glavni krivec za vse današnje razmere. In to bomo dokazali takoj.

Če vso našo osvobodilno zgodovino in dogodke naše državne notranje ureditve razdelimo v poglavja, potem dobimo te etape:

1. Boj za majsko deklaracijo in za njeno propagando med narodom.
2. Ustanovitev Narodnega sveta.
3. Zenevska pogajanja in zenevski pakt.
4. Adresa regentu, njegov odgovor, razpust Narodnega sveta in dejanska uvedba centralizma.

5. Boj za ustavo in sprejetje Vidovdanske ustave, ki pomeni tudi formalno sankcijo centralizma.

6. Uvedba ustave, obznana in boj Zagreba ter prečanskih krajev proti centralizmu.

7. Zadnji dogodki.

Teh sedem poglavij je sedem postaj, ki jih je prehodil naš narod do danes. Teh sedem postaj pa tudi jasno pove, kdo je bil med listimi, ki je povzročil in hotel današnje stanje in kdo je bil proti temu in se zato proti tem razmeram boril. Objektivna zgodovina govori o teh stvarih zelo jasno in z nobenimi zofizmi in tudi istemenskimi izjavami ni mogoče prikriti resnice. Ta objektivna zgodovina pa pravi:

1. Dne 30. maja je prečital dr. Korošec v dunajskem parlamentu majniško deklaracijo in vodil nato vso propagando. Dne 20. julija je sledila kriska deklaracija, a šele dne 3. decembra je na pritisk narodnih krogov podala v hrvaškem saboru oportunistična Pribeževičeva hrvaško-srbska koalicija vodeno izjavo. Še dne 5. januarja l. 1918. je pozval »Slovenec« v članku »Kaj pa ti Hrvaška?«, da hr-srbska koalicija že pove svoje stališče.

2. Dne 16. avgusta 1918. so ustanovili Slovenci sami Narodni svet, ker se Pribeževičeva hrv-srbska koalicija še ni mogla odločiti za ustanovitev Veča. Dne 5. in 6. oktobra so se vršila pogajanja za ustanovitev Narodnega veča, a šele dne 9. oktobra se je objavila za ustanovitev tudi Pribeževičeva stranka. Kakor pri Majniški deklaraciji, tako je bilo tudi sedaj. Korošec v prvi vrsti in glavni propagator, Pribeževič pa šef onih, ki so odlašali, nasprotovali in zavlačevali in bili skrajni oportunisti.

3. Zenevski pakt je sklenil s Pašičem dr. Korošec in ta pakt je zagiral vsem prečanom enakopravnost.

4. Ko pa je bil dr. Korošec še v tujini, je Pribeževič dosegel, da so pristali delegati Narodnega veča na združenje brez kakršne koli obveznosti srbske vlade. Tako je po zaslugi Pribeževiča bil uveden centralizem.

5. Ista razlika med Korošcem in Pribeževičem se je pokazala tudi v ustavnem boju. Korošec proti centralizmu, Pribeževič za. Korošec glasoval proti, Pribeževič za. Ali treba tu še kakih besed?

6. Po sprejetju ustave je prišel šele g. Pribeževič prav v svoj element. Bil je glavni nosilec centralizma in s silo je hotel uveljaviti na vsej črti centralizem. Bil za obznano proti komunistom in potem proti radičevcem, zapri njih voditelje in uvedel na hrvaškem režim, da so ljudje govorili o Pribeževičevi stranki le kot o batinaški stranki. Ves ta čas pa je bil Korošec v ospredju boja za enakopravnost, dokler ni z Davidovičev vladno tudi zmagal.

7. Takrat pa je Radič nepričakovano nastopil proti tej vladi in jo vrzel. Skupen boj opozicije je bil razbit, Korošec je spoznal, da se na Radiča ni zanesli in zato je vodil od sedaj samo boj za zmago slovenskega stališča in zato je hodil svojo pot. G. Pribeževič je bil še nadalje na strani centralistov in šele, ko so ga ti radi zveze z radičevci odslavili, je pričel polagoma uhajati na drugo pot, dokler ni popolnoma prelomil z vso svojo politiko in se zvezal z Radičem. Pri tem pa je tem bolj razvnel strasti, čim manjšo politično moč je imel. V tej napeti situaciji je prišel 20. junij. V prvem hipu je izgledalo, ko da bodo vsi izgubili glavo in da je že tu konec Jugoslavije. Toda takrat se je izkazal dr. Korošec zopet na višini položaja, se žrtvoval za državo in prevzel najbolj odgovorno in najtežje mesto v državi in s svojo umevnostjo dosegel, da se je vihar poleg. Če bi takrat sledil dr. Korošec Pribeževičevemu zgledu, kar so od njega mnogi zahtevali, bi moral povzročiti 20. junij katastrofo, ki bi jo država le težko vzdržala. Tako pa je bila nevarnost odstranjena in že se prikazujejo obrisi bodočega sporazuma.

To je na kratko paralela med Pribeževičem in Korošcem in obenem jasen odgovor na vprašanje, kdo je glavni krivec. Ne Korošec, temveč kvečjemu Pribeževič s svojo nemogočo politiko. Takšna je resnica in tako je zapisano v zgodovini.

Chamberlain o britanski politiki

London, 21. dec. (Tel. »Slov.«) Na vprašanje delavskih poslancev je Chamberlain sicer odklonil daljša pojasnila o razgovorih iz Lugana, dal pa je le nekatere izjave o najvažnejših zmanjpolitičnih problemih. Anglija ni v Luganu sprejela nobene nove obveznosti, razgovori so veljali pripravam za bodoče razprave. Anglija hoče čimprej zagotoviti izpraznitev Porenja. Izjava, ali bo podpiral francosko ali nemško tezo, ne bi bila umestna; angleško stališče mora biti neopredeljeno, kar omogoča, da Anglija lahko vpliva na skorajšnjo izpraznitev. Države so sedaj opustile neplodno razpravljanje o pravnih

vprašanjih in skušajo dobiti praktično rešitev. V odnosih z Rusijo ni bilo nobenih izprememb. Anglija ni dobila od Rusije nobenega sporočila in tudi ni nobenega poročila poslala. Plodonosna pogajanja bi se mogla začeti šele tedaj, če bi se Anglija prepričala, da je Rusija opustila svoje stare metode. — Angleško-ameriški odnosi so se v zadnjem času nekoliko skalili, kar pa ne more povzročiti trajne odtujitve. Anglija proučava nadaljnje korake za zmanjšanje oboroževanja na morju. V nadaljnjih pogajanjih z Združenimi državami pa še ni prišlo do nobene odločitve.

Proslava jubilejnega leta Pija XI.

V četrtek 20. t. m. se je otvorilo jubilejno leto mašništva Sv. Očeta Pija XI. s sveto mašo, ki jo je daroval sv. Oče sam ob 7. uri 45 min. v Vatikanski baziliki, obhajajoč obenem sto rimskih otrok. V Ostiji je istega dne posvetil dekan kardinalskega kolegija in škof ostijski, Vanutelli, novo katedralo. V petek 21. t. m. se je slovesno inavguriralo novo poslopje papeškega lombardskega seminarja Sv. Ambrozija in Karla. V tem semenišču je bil Sv. Oče dne 20. decembra 1879 posvečen v mašnika. Jubilejno leto se zaključuje s slovesno sveto zlato mašo dne 20. decembra 1929.

Rim, 21. dec. (Tel. »Slov.«) Danes je ob priliki otvoritve jubilejnega leta svojega mašniškega posvečenja bral Pij XI. sv. mašo. Za vstop v cerkev sv. Petra je bilo izdanih 40.000 vstopnic. Papeža je prinesla v cerkev švicarska garda v nošah. Mašo je imel pri glavnem oltarju, pri drugem altarju pa je podelil 120 dekcom in deklicam prvo sveto obhajilo. Popoldne je posvetil svojo knjižnico v belvederu Giovorce, da bo papež v božični poslanici oznanil ureditev rimskega vprašanja med cerkvijo in državo, se odločno demantira.

Maršal Cadorna - umrl

Milan, 21. dec. (Tel. »Slov.«) Maršal Cadorna je danes popoldne ob 4.10 umrl v Bordigheri. Življenje je ugasnilo počasi v smrti brez zavesti. Svojih sorodnikov ni več spoznal. Ze pred enim letom je v pismu na svojo hčer dal določbe o svojem pogrebu, ki naj bo po možnosti enostaven brez cvetja in govorov, truplo naj se ne izpostavi, pokopljejo naj ga pa v rodinski rakvi v Pallanzi ob Lago Maggiore.

Grof Luigi Cadorna je bil rojen 4. sept. 1850 kot sin grofa Rafaela Cadorna. Njegov oče se je odlikoval v krimski vojni, vodil je leta 1870 zavzeje Rima in je ostal rimski guverner, dokler ni bila cerkevna država priključena Italiji. Grof Luigi Cadorna je obiskoval vojaške šole v Turinu in Milanu. V poznejšem življenju je mnogo pisal v vojaški stroki. Ko je Italija začela vojno proti Avstriji, je bil šef generalnega štaba. Od maja 1915 do novembra 1917 je vodil italijansko fronto na Soči. V enajstih velikih, krvavih bitkah je tam dosegel samo majhne uspehe. Ko je pripravil dvajseto bitko, ga je prehitel silen nemško-avstrijsko-ogrski napad pri Kobaridu, ki je vse njegovo delo v hipu uničil in vrzel Italijane za Piavo. Cadorna je bil odpoklican in na njegovo mesto imenovan general Diaz. Julija 1918 so mu odvzeli čin in pokojnino. L. 1924 je bil rehabilitiran in Mussolinijeva vlada ga je imenovala za maršala.

Po ruskih vesteh zmaguje Aman Uah

London, 21. dec. (Tel. »Slov.«) Angleško letalo, ki je preletelo Kabul, je dobilo od članov poslaništva signale, da jim gre dobro. Vest, ki kroži v Bombaju, trdi, da so kralja zapustili vsi ministri. Vojni minister je bil ustreljen, zunanji minister pa je v vjet kot talec. Mnogo nerednih čet je prestopilo k vstašem. Po ruskih vesteh so vstali 15. decembra prodri do središča Kabula, vlada pa je dobila ojačenja in 17. decembra potisnila vstase na cesto proti Banianu in Kargaru. Vstasi so se zakopali na višinah zahodno od Kabula.

Ponesrečena kupčija fašistov

Pariz, 21. dec. (Tel. »Slov.«) V pogajanjih, ki se vrše za poravnavo med Francijo in Italijo že leto dni in s katerimi hoče Francija doseči prijateljsko pogodbo z Italijo, igrajo veliko vlogo italijanske zahteve v Tunisu. Kakor sporoča danes bivši italijanski poslanec in minister Labriola v »Ere Nouvelle«, je dal Mussolini sedaj francoski vladi razumeti, da bi svoje zahteve radi Tunisa umaknil, če bi Francija izgnala v Parizu instalirano centralo protifašistovske propagande. Francija pa je, kakor se čuje, to kupčijo odklonila.

Po plinskih eksplozijah v Londonu

London, 21. dec. (Tel. »Slov.«) Radi plinskih eksplozij so nastale velike podzemeljske votline in so hiše v Oxford Street v nevarnosti, da se porušijo. Ker obstaja tudi nevarnost novih eksplozij, so ponoči izpraznili vse hiše v tamkajšnji okolici.

London, 21. dec. (Tel. »Slov.«) Cestni okraj okoli Oxford Street straži še vedno 500 stražnikov. Tu in tam še vedno sviga plamen iz tal, katerega gasilci nočejo pogasiti, ker bi s tem preprečili uhajanje plina na cesto.

Romunski proračun

Bukarešta, 21. dec. (Tel. »Slov.«) V državni proračun, ki je sedaj dogotovljen in ki znaša skupno 37 milijard lejev, je bila sprejeta tudi 1 milijarda lejev za odplačilo predvojnih dolgov. Kljub temu pa je proračun za 1 milijardo manjši kakor za leto 1928., kateri je bil, kakor znano, navzlic temu znatno prekoračen.

Romunili posolilo povišano

Bukarešta, 21. dec. (Tel. »Slov.«) Po vladnih vesteh iz Pariza je Blairova skupina pristala na zvišanje posojila od 80 na 120 milijonov dolarjev. V angleški skupini se bo udeležila posojila tudi banka Schröder & Co, radi česar se bo angleška kvota zvišala za 20 milijonov dolarjev. Francija bo na Poincarejevo intervencijo zvišala svojo kvoto od 18 na 40 milijonov dolarjev. Ameriška skupina, ki se je bila umaknila, se bo tudi še udeležila prvega obroka, glede nadaljnjih obrokov pa se bo z Američane pogajala banka Millon, Read & Co. Opejca za revalving-kredit za stabilizacijo leja se je od 15. decembra podaljšala do 15. marca. Romunska delegacija, ki se je vrnila v Bukarešto, bo nadaljevala pogajanja dne 29. decembra v Parizu.

Nemško-ruska gospodarska pogajanja

Moskva, 21. dec. (Tel. »Slov.«) Nemško-ruska gospodarska pogajanja so bila danes v Moskvi zaključena s podpisom zapisnika in več prilog. Današnji dogovori natančno precizirajo nekatere določbe že obstoječih pogodb, posebno o pravu bivanja, o carinskem postopanju, o rečni plovbi, o obrtni zaščiti itd. O nekaterih vprašanjih trgovinske pogodbe, ki so ostala še neurejena, kakor o avtorskem pravu, o dvojnem obdačenju itd., se bodo nadaljevala pogajanja prihodnje leto. V vprašanju akcije »lepk«, to je glede javne dražbe slik in umetnin, katere so ruski emigranti reklamirali zase kot svoje lastnino, je Rusija navajala obširne pritožbe. Nemci so se posebno interesirali za razlago pojma gospodarske špionaže, nakar je ruska delegacija dala pojasnila, da je tudi v sovjetski uniji mogoče nabirati redne gospodarske informacije, ki pa ne smejo biti zbirane z nedovoljenimi sredstvi, kakor podkupovanji itd.

Atentat na drž. pravdnika

Pariz, 21. dec. (Tel. »Slov.«) Revolverski atentat proti francoskemu državnemu pravdniku Fachotu še ni pojasnjen. Policija smatra, da je storilec Alžan, ki je storil dejanje iz političnih razlogov. Fachot, na katerega je neznanec streljal v njegovem stanovanju, je težko ranjen in mu je krogla na sedmih krajih prebila čreva. Njegovo stanje je zelo resno. Policija je na hodniku stanovanja našla pismo, katerega je morilec očitno zgubil, ko je potegnil revolver iz žepa. Pismo je imelo sledečo vsebino: »Prosim Vas za sestanek jutri popoldne v hotelu »Moderne«. Podpisana je bila neka prijateljica. Domneva se, da je hotel morilec s tem pismom spraviti Fachota v zasedo.

Samomor zagr. profesorja

Zagreb, 21. dec. (Tel. »Slov.«) Samomor je izvršil profesor na trgovski šoli, Druškovič. Po poročilih zagrebških listov je zapustil svoje premoženje višji kmetijski šoli.

Danes je obiskala predsednika vlade večja delegacija zagrebških gospodarskih krogov.

Zakon o likvidaciji velikih posestev je skoraj gotov. Vladna večina se je v načelu sporazumela o vsebini tega zakona. Sprejel se je Sečurov-ov (DS) predlog, da naj znaša odkupnina na zemljišča 160 kratni čisti katastrski dohodek.

Kot ponavadi, je danes večje število ministrov obiskalo predsednika vlade, večinoma v resornih zadevah.

Na potovanju iz Zagreba v Belgrad sta dva neznana zlikovca napadla zagrebškega industrialca Vladimira Arka.

Znat' treba

ali kaj vse senzacija str'l. V torek je javil »Slov. Narod« z dvostolpnim naslovom, da je gen. Cadorna umrl. Včeraj pa je nakrat poročal, da je gen. Cadorna na smrtni postelji. Torej dva dni po smrti! Pa naj še kdo reče, če ga ne pihne »Slov. Narod«!

Slovenci v Italiji

Kemperle pride pred izredno sodišče? Goriško državno pravdnštvo je poslalo vse spise glede g. Kemperla in tovarišev izrednemu sodišču v Rimu, da se izreče o kompetenci. Skoraj gotovo je, da se bo izredno sodišče smatralo za kompetentno, ker so fašisti prikazali zadevo kakor da gre za zaročnike proti državi, ki so zbirali in prevažali orožje.

Nove aretacije in konfinacije v Gorici. Gorica bo kmalu postala velika slovenska ječa. Kmetje se skoraj ne upajo več v mesto in po pravici imenujejo Gorico »mesto birčev«. Policije je v mestu okoli 200 mož. Avstrijska policija je štela sedem stražnikov. Če pojdeti prefekt in kvestor po tej poti dalje, bo še to število premajhno. Aretacij in konfinacij le noče biti konca. Aretiran je bil Ivan Vilhar, sin obče znanega učitelja Vilharja, pod obtožbo, da je v zvezi z umorom policijskega konfidenta Kogejca. Koliko mladih fantov je bilo že aretiranih pod to obtožbo! Ivan Ursič, gostilničarjev sin iz Kobarida, je bil konfiniran za tri leta. Policija je menda našla pri njem sliko kralja Aleksandra in več izvodov »Orjuna«. Tudi I. Tuta iz Tolmina, ki je bil nedavno obsojen na en mesec ječe, ker je razširjal »Prve korake«, je dobil tri leta konfinacije. Konfiniran je bil radi iste »krivde« kakor obsojen. In knjižgo »Prve korake«, to je slovensko začetnico, je pregledal fašistovski cenzor in jo potrdil. Danes pa se radi te knjižge zapirajo in konfinirajo nedolžni fantje!

Če slovenski škof brata obišče... Te dni se je mudil v Solkanu krški škof msgr. Srebrnič. Vračal se je z obiska pri sv. očetu in se ustavil na svojem domu v Solkanu nekaj dni. Komaj je krški vladika odpotoval, se je v hiši njegovega brata javilo več goriških detektivov. Izvršili so v hiši strogo preiskavo. Domače so izpraševali, po kakšnem opravku je prišel prevzvišeni v Solkan. Prav tako je policija preiskala hiše vseh drugih sorodnikov. Nekemu dekletu je policija odnesla vsa pisma, dasi so popolnoma zasebne značaja. Ljudstvo je že navajeno vseh mogočih šikan od strani policije, hišnih preiskav, aretacij in konfinacij, ki so postale vsakdanja stvar, vendar ni nihče pričakoval, da bo goriška policija na tak način izkazala gostoljubje jugoslov. škofu.

»Naj pogine slovenski škof!« Pretekli petek se je vršil v dvorani Trgovskega doma v Gorici občni zbor goriškega fašja. Tajnik Caccese je poročal o političnem in gospodarskem položaju. V svojem govoru je napadel goriškega nadškofa msgr. Sedeja. Izjavil je, da je akcija proti nadškofu zelo otežkočena, ker ima prevzvišeni »gotove zveze«. Prav radi tega je treba tudi duhovščino pustiti v miru. Ko so padle te besede, je zaorila iz fašistovskih grl pesem »Che crepi il vescovo« (naj crkne škof). — Med priseljenimi in domačimi fašisti je konflikt še vedno odprt. Pri razpravi glede fašistovskega glasila »Vedetta d'Isonzo« so priseljenici zmagali. Dosedanji urednik Gorican Pocarini bo zletel iz uredništva, na njegovo mesto prideta dva časnikarja iz Rima. Pocarini je znan kot eden izmed najhujših sovražnikov Slovencev, ki je vodil vse kampanje proti slovenskim ustanovam in osebam.

Slovenski napisi sami izginjajo. V svoji glasoviti anketi o slovenskem problemu v Italiji je Virginio Gayda, ravnatelj rimskega lista »Giornale d'Italia«, trdil, da se slovensko ljudstvo z navdušenjem oklepa fašizma in Italije; cele vrste slovenskih društev so se prostovoljno razpusile in slovenski trgovci so kar sami odstranili slovenske napise, »ne da bi Italijani izvajali kak pritisk nanje«. Gosp. Gaydi lahko postrežemo danes z dokumentom prav svežega datuma, ki ga priobčujemo v prevodu: »Občina Dornberg. Goriška pokrajina. Gospodu Po tolikih letih, odkar se je to ozemlje povrnilo k materi italijanski domovini, nikakor ni več potrebno, da bi bili napisi na trgovinah dvojezični. Zadoštujejo je italijanski, ker vsi vedo, kaj se v posamezni trgovini prodaja (l). Radi tega pozivamo vse obrtnike, da poskrbijo, da dobijo njihove trgovine samo italijanske napise. — Pri podeljevanju licenc za leto 1929. bomo gledali na to, ali so se obrtniki odzvali temu vabilu. — Dornberg, 27. novembra 1928. — Lwto VII. — Prefekturni komisar A. Franciolini l. r.«

Kako se uničujejo slovenske zadruge. Po dolgem pričakovanju je goriška prefektura vrnila gostilniško licenco Gospodarskemu društvu v St. Petru. Komaj je društvo gostilno odprlo, jo je dala kvestura zopet zapreti. Društvo namreč ni hotelo dati fašistom svojih lokalov brezplačno.

Dvojezičen list v Gorici. Po sporazumu med goriškim prefektom in fašistovskim tajnikom prične po novem letu izhajati v Gorici dvojezičen list. Ime urednika še ni znano. Te bo gotovo pristen Italijan. Prevod italijanskega dela v slovenski jezik bo preskrbel prefektura, ki ima več uradnikov, zmornih slovenskega jezika. Denarja listu gotovo ne bo zmanjkalo.

Dunajsko vremensko poročilo: Jasno, mraz, nižinska megla, na gorah in na zahodu nekoliko milejše vreme.